

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 11

van **JAN LAEREMANS**

datum: 29 september 2022

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Schoolverlatersrapport 2022 - Dalend aantal jongeren met een diploma dat leidt naar een knelpuntberoep

Uit een analyse van De Tijd op basis van het recentste schoolverlatersrapport van VDAB blijkt dat het aantal jongeren dat afstudeert met een knelpuntdiploma jaar na jaar zakt. De groep afgestudeerden is met zowat 10 procent afgenomen tegenover het jaar 2017. Terwijl in 2017 72.638 mensen met succes een opleiding voltooiden, waren dat er volgens het recentste schoolverlatersrapport van de arbeidsbemiddelaar VDAB in 2021 64.197.

Maar vooral het aantal jongeren met een diploma dat leidt naar een knelpuntberoep is de voorbije vijf jaar afgenomen met 12 procent. Zeker in de zorg is de daling uitgesproken. Het aantal mensen dat met succes een opleiding tot zorgkundige afrondde, zakte met bijna een derde tegenover 2017. Het aantal afgestudeerden met een diploma als verpleegkundige of met de kwalificaties voor verantwoordelijke in de kinderopvang is ruim een kwart lager dan vijf jaar geleden. Het aantal afgestudeerde leerkrachten viel met ruim 15 procent terug, zowel voor het basis- als het secundair onderwijs. Behalve de zorg en het onderwijs springen vooral de industrieel-technische profielen en afstuderenden met zicht op een job in de bouw in het oog. Van dakdekkers en schrijnwerkers over installateurs van liften of elektronische installaties tot loodgieters en werfleiders: allen komen ze veel minder vaak van de schoolbanken in het werkveld terecht dan vijf jaar geleden

En dat terwijl de Vlaamse arbeidsmarkt in lichterlaaie staat; de krapte op de arbeidsmarkt is groter dan ooit tevoren. Recentelijk werd nog bericht over 81.500 openstaande jobs, waarvan een zeer groot deel erg praktische beroepen omvat: van poetsvrouw tot tuinier en van installateur tot dakwerker. Alles met handen is een knelpuntberoep. Soms is er zelfs niet één iemand meer die zich aandient voor een openstaande vacature.

In een eerste reactie in de media wees het kabinet van de minister op bepaalde investeringen die deze legislatuur werden gedaan om het beroeps- en technisch onderwijs aantrekkelijker te maken (bv. de investering in Virtual Reality-materiaal en -toepassingen) en naar de Edusprong-relancemiddelen en flexibeler regelgeving zodat omscholen in het volwassenenonderwijs vlotter kan. Maar men stelde daarbij met een boutade: "We kunnen de paarden naar het water leiden, maar we kunnen ze niet dwingen te drinken. Er is nu eenmaal vrijheid van onderwijs en vrijheid van studiekeuze."

1. Hoe evalueert de minister deze bevindingen?
2. In het secundair onderwijs gaat het dan vooral over technische en praktische opleidingen in tso en bso. Een hinderpaal is hier dat veel van deze vooral technische en praktijkgerichte opleidingen bij veel leerlingen en ouders een slecht imago hebben

(mede door het watervaleffect). In de commissie werd naar aanleiding van een vraag om uitleg omtrent de desastreuze peilingsproeven PAV (project algemene vakken) in de derde graad bso al het belang uitgesproken van een positieve communicatie om ook sterkere leerlingen die met hun handen zouden willen werken, aan te trekken. Er werd toen verwezen naar vroegere promotiecampagnes. De minister stelde echter dat promotionele campagnes op dat vlak in het verleden niet tot de verhoopte herwaardering hebben geleid en hij dus de aandacht wil richten op een interne versterking van dat onderwijssegment. Maar mogelijk is dit hier geen of-of-, maar een en-en-verhaal.

Zal de minister dit dus heroverwegen en eventueel (samen met de minister van Werk) toch inzetten op campagnes, niet zozeer voor technisch of arbeidsmarktgericht onderwijs in het algemeen, maar specifiek voor die knelpuntopleidingen?

3. Bepaalde onderwijsverstrekkers en experts wijzen ook op het feit dat veel praktijkgerichte opleidingen te lijden hebben onder een zekere aso-isering van de technische en praktijkgerichte opleidingen in tso en bso. De lat wordt (terecht) hoger gelegd voor wiskunde, Nederlands en andere algemene vakken, maar dat gaat in de concrete uurroosters vaak ten koste van uren praktijk voor de richtingspecifieke vakken binnen deze richtingen. Dat was ook een van de grote verzuchtingen van de onderwijsverstrekkers die klacht indienden tegen de vernieuwde eindtermen van de tweede en derde graad.

Worden er, nu de eindtermen voor de tweede graad moeten worden herwerkt na het arrest van het Grondwettelijk Hof, effectief aanpassingen gedaan waarbij de door de overheid bepaalde eindtermencomponent aan algemene vakken in kwantiteit iets lichter wordt gemaakt waardoor er meer ruimte komt voor de richtingspecifieke vakken en de uren praktijk die daar aan gekoppeld worden?

4. Er wordt door het beleid veel ingezet op de promotie van en investering in STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics). Recentelijk werd de STEM-agenda 2030 gelanceerd, die verder inzet op een hogere instroom in STEM-opleidingen en -loopbanen, en op het algemeen versterken van STEM-competenties.

Doch in hoeverre hebben de inspanningen in dit kader ook effectief bijgedragen tot een grotere instroom in STEM-richtingen in die knelpuntopleidingen, en dus tot meer knelpuntdiploma's?

5. In het eindrapport van de commissie Beter Onderwijs is een van de adviezen die eigenlijk meteen opgestart kan worden om een aparte 'Staten-Generaal' op te richten die zich buigt over het niveau en de uitdagingen van ons technisch en beroepsonderwijs. Alle belanghebbenden moeten volgens de commissie deel uitmaken van deze Staten-Generaal: onder meer leerkrachten, directies, onderwijsverstrekkers, inspectie, CLB, maar ook politici, academici, opiniemakers, de media, ondernemers, sociale partners en captains of industry. Want als het gaat over ons onderwijs, wordt dat ook nog te vaak bekeken door een aso-bril. Net daarom zou zo'n Staten-Generaal een grote meerwaarde zijn, te meer omdat ook niet alle competenties binnen de arbeidsmarktgerichte opleidingen te reduceren vallen tot STEM.

Waarom werd dit advies nog niet in realiteit omgezet? Zal de minister daartoe nog een aanzet geven zodat deze Staten-Generaal de opstart kan betekenen van een algemene opwaardering van ons arbeidsmarktgericht onderwijs, en vooral van de knelpuntopleidingen daarin?

6. Welke eventuele andere (beleids)maatregelen zal de minister nemen om meer jongeren toe te leiden naar een knelpuntdiploma?

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr. 11 van 29 september 2022
van **JAN LAEREMANS**

In het schoolverlatersrapport 2022 geeft VDAB aan dat de boodschap blijft om in de eerste plaats een studie te kiezen op basis van interesses, dromen en competenties. Binnen mijn beleid vind ik het uiteraard bijzonder relevant om arbeidsmarktinformatie aan studiekeizers aan te reiken opdat jongeren een geïnformeerde studiekeuze kunnen maken. Zo geeft Onderwijskiezer (het initiatief van de CLB's met ondersteuning van het departement Onderwijs en Vorming), bij elk beroep wordt vermeld of het een knelpuntberoep in Vlaanderen en/of Brussel betreft. Ook op niveau van de opleiding, geeft het tabblad "Beroepen" telkens aan of de studierichting opleidt richting één of meerdere knelpuntberoepen.

De bevindingen van het VDAB-schoolverlatersrapport 2022 tonen aan dat de krapte op de arbeidsmarkt groot is waarbij specifieke profielen, bijvoorbeeld in de domeinen STEM of zorg, bijzonder gegeerd zijn.

In de jaarlijkse uitgave van de [STEM-monitor](#) wordt er op Vlaams en provinciaal niveau ingegaan op zowel de STEM-instroom (tot op opleidingsniveau in bso en tso in de monitor op Vlaams niveau) en de gekwalificeerde STEM-uitstroom (aan de hand van het aantal uitgereikte studiebewijzen in het secundair en hoger onderwijs).

Sommige van die opleidingen laten een stijging zien (bv. Industriële Wetenschappen en Chemische Procestechieken). Ook de evoluties van de STEM-meisjesaantallen in deze onderwijsvormen worden nauwgezet opgevolgd. Over de gehele lijn genomen, zijn de STEM-evoluties in het aso en het hoger onderwijs positiever dan binnen tso en bso. Vandaar dat de STEM-agenda 2030 verder zal inzetten op deze laatste onderwijsvormen en dat ook het STEM-platform er specifieke aandacht aan zal besteden de komende jaren.

Daarnaast zal ik het arbeidsmarktgericht onderwijs verder versterken via duaal leren, de InnoVET-projecten, de werking van de regionale technologische centra (RTC's), het XR-actieplan,.... Ook ben ik met de Commissie Beter Onderwijs eens dat we ook in het technisch en het beroepsonderwijs excellentie moeten nasturen en bevorderen.

Bij de herwerking van de minimumdoelen dient de overkoepelende commissie daarom te waken over een evenwicht tussen basisvorming en het (beroeps)specifieke deel. De inhoudelijke invulling van de minimumdoelen basisvorming worden dus kritisch geëvalueerd. We zullen dus recht doen aan zowel de eigenheid als het ambitieniveau van elke studierichting.